

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Гресь Юлія Олегівна РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО.....	504
Загородній Ігор Вікторович ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕВІРКИ НА ПОЛІГРАФІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КАДРОВОГО ДОБОРУ НА СЛУЖБУ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ	506
Колодіна Анна Сергіївна ЩОДО ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	508
Хижняк Євген Сергійович, Холод Олег Володимирович ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	511
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	512
Шишацька Юлія Олегівна ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	515
Чернов Олександр Віталійович МОДУС ОПЕРАНДІ ЯК ВИЗНАЧНА КРИМІНАЛІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ УМИСНИХ ВБИВСТВ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	519
Єленич Світлана Ігравівна ОДЕСЬКА КРИМІНАЛІСТИЧНА ШКОЛА: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ОБ'ЄДНАННЯ ВЧЕНИХ.....	521
Стаурська Олександра Миколаївна ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗБУТУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРПРОСТОРУ	524
Абу Еласал Анна Олександрівна ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ОСІБ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЛЕГАЛІЗАЦІЮ ДОХОДІВ ВІД КОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	526
Алексєєва Ліна Леонідівна ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	528
Бершавська Анастасія Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОСОБНИЦТВОМ АГРЕСОРУ	530
Горобець Євген Вікторович ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	531
Єлхін Олексій Володимирович ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ФОРМА ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, СФОРМОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	533
Кривда Людмила Русланівна ДОПОМОГА СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ	535
Кухарук Ігор Миколайович ІНСТИТУТ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	537
Кучеров Дмитро Сергійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДІО- ТА ВІДЕОКОНТРОЛЮ ОСОБИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	539
Луцюк Роман Петрович СТРУКТУРА ТА ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	541
Макогін Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ	543
Мурашко Анастасія Сергіївна МОДЕЛІ ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТА-ПРОФАЙЛЕРА В МЕЖАХ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	545
Наумович Ігор Сергійович ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	546
Паламарчук Олексій Олександрович ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ У СКЛАДІ ЗЛОЧИННОГО УГРУПУВАННЯ.....	548
Пишненко Ірина Юрївна КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	551

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України у ред. від 11.08.2023 р. № 3233-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: інструкція від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Ключові слова: корупційні кримінальні правопорушення, криміналістична дезінформація, кримінальна дезінформація, слідча та оперативно-розшукова діяльність, виявлення та розкриття злочинів.

Keywords: corruption criminal offences, criminalistics disinformation, criminal disinformation, investigative and operational search activities, detection and solving crimes.

Гресь Юлія Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент*

РЕФЛЕКСИВНЕ МИСЛЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО

Діяльність з розслідування кримінальних правопорушень передбачає постійну комунікацію між слідчим та учасниками розслідування, які тим або іншим чином причетні до злочинної події. Слідчий постійно прямо чи опосередковано вимушений взаємодіяти зі злочинцем, потерпілою особою, свідками, оперативними співробітниками, спеціалістами та експертами, прокурором, слідчим суддею. Результативність проведеного ним розслідування багато в чому залежить від його уміння поринути у сутність злочинної події та проникнути у свідомість осіб, які володіють інформацією, що її стосується. Для цього він користується власним практичним досвідом, здобутою освітою, напрацьованими практичними навичками та комплексом розроблених криміналістикою прийомів, засобів та методів здійснення розслідування у цілому та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та їх комплексів.

Одним із важливих методів, що може та мусить використовувати у своїй діяльності слідчий, є метод рефлексії. У практиці слідчої діяльності має місце соціально-психологічна рефлексія, яка розглядається як процес розуміння іншого шляхом міркування замість нього [1, с. 428]. Тобто у ході здійснення розслідування слідчий час від часу з тих або інших причин повинен ставити себе на місце різних учасників кримінального провадження. Застосування методу рефлексії у слідчій діяльності пов'язане із необхідністю:

- кращого розуміння слідчим сутності злочинної події;
- проникнення у свідомість злочинця та розуміння його мотивації та поведінки до, під час та після вчинення кримінального правопорушення;
- висунення окремих версій (щодо особи злочинця, його поведінки, мотивів, зв'язків із жертвою, місця переховування тощо);
- попередження вчинення злочинцем нових кримінальних правопорушень;
- вжиття заходів задля затримання злочинця «на гарячому» при спробі вчинення нового кримінального правопорушення;
- якісного моделювання та управління при проведенні окремих слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;

- вибору та успішного застосування тактичних прийомів (у певних слідчих ситуаціях при проведенні конкретних слідчих (розшукових) дій чи негласних слідчих (розшукових) дій).

Важливою складовою рефлексивного мислення слідчого є дослідження особливостей мислення певного учасника розслідування (потерпілого, злочинця, свідка), встановлення рівня його інтелектуального розвитку, обізнаності особи про злочинну подію та її обставини, обізнаності про стан розслідування та наявні у слідства докази [2, с. 90].

У вітчизняній криміналістичній літературі особливості використання методу рефлексивного мислення досліджуються в основному в рамках підготовки та проведення допиту, дещо рідше – підготовки та проведення слідчого експерименту, який націлений на перевірку показань на місці, та проведення обшуку і огляду.

Питання можливостей використання рефлексивного мислення при проведенні огляду розглядається в основному в рамках виявлення та дослідження інсценування, коли слідчому необхідно виявити його ознаки та окремі елементи інсценування і з урахуванням цього – відмежувати їх та оцінити реальну картину злочинної події, що мала місце. Однак необхідно зазначити, що слідчий може звертатися до рефлексивного мислення й у ситуаціях, коли ознаки інсценування відсутні, проте слідчий має складнощі із виявленням слідів кримінальної події, потребує підказок щодо визначення мотиву вчинення правопорушення, емоційного стану особи під час злочину, розуміння особливостей пересування злочинця на місці події, способу проникнення на місце події тощо. Дана інформація може бути використана для висунення версій, уточнена при спілкуванні із потерпілими та свідками як під час проведення опитування на місці події, так і в ході проведення допитів, при постановці питань експертові під час призначення експертизи певних об'єктів чи слідів.

У ході проведення обшуку рефлексивне мислення слідчого в основному спрямоване на виявлення місць приховання певних предметів злочинного посягання чи знарядь учинення злочину.

Для допиту, як для слідчої (розшукової) дії, у структурі якої можна прослідкувати найбільшу питому вагу психологічних положень, метод рефлексії широко використовується слідчим при підготовці до допиту, визначенні особливостей формування тактичної ситуації проведення допиту, вибору та особливостей реалізації певних тактичних прийомів встановлення психологічного контакту, відтворення у пам'яті допитуваної особи обставин злочинної події, учасником або свідком якої вона була, викриття неправдивих показань та подолання інших форм протидії розслідуванню.

При проведенні слідчого експерименту у формі перевірки показань на місці основна можливість, яку надає слідчому рефлексивне мислення, полягає у детальному відтворенні обстановки злочинної події та критичному осмисленню показань особи і експериментальних дій, які вона демонструє.

Необхідно підкреслити, що метод рефлексивного мислення потребує більш детальної наукової розробки та активного впровадження у практичну діяльність слідчого при проведенні різних слідчих дій та організації і здійсненні розслідування у цілому.

Список використаних джерел

1. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
2. Булулуков О. Ю. Тактичні рішення в криміналістиці: проблеми психології. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 128. С. 87–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2015_128_14

Ключові слова: досудове розслідування, слідчі дії, криміналістичні методи, метод рефлексії.

Keywords: pre-trial investigation, investigative actions, criminalistics methods, method of reflection.